



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

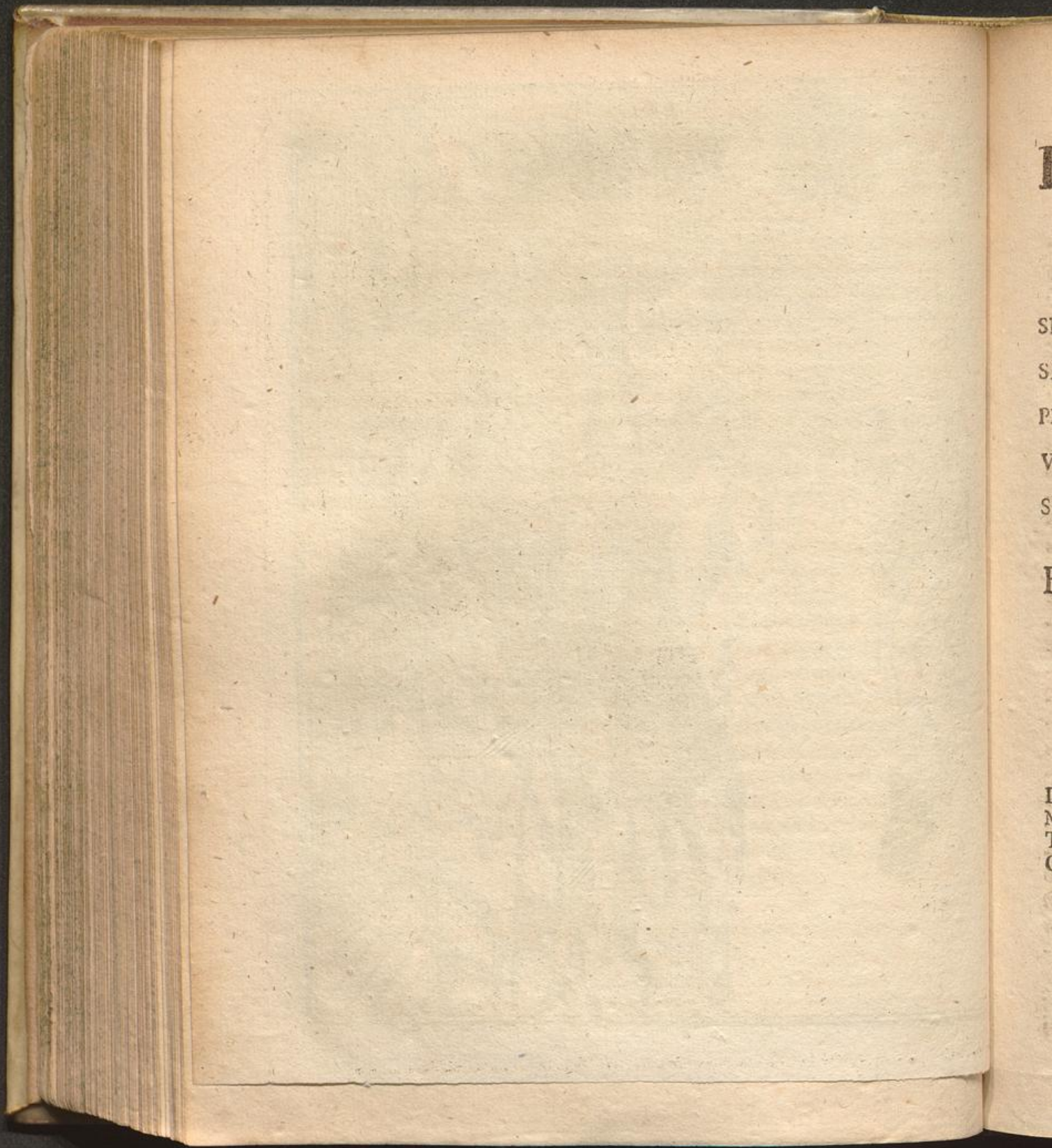
Driburgum, olim Iburgum appellatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975



um
allo
re,
en-
no
tia
&
se-
ssi-
ves
hi-
llis
esse
opè
es,
lli-
odò
no-
odò
nis?
næ
e S.
am
is,
L I-
A-

I-



I

S

S

P

V

S

I

I

M

T

C

S

I

E

S

I

E

S

I

E

S

I

E

S

I

E

S

I

E

S

I

E

D R I B U R G U M,
OLIM IBURGUM APPELLATUM.

MEMORIÆ. SACRUM

SEU. ME. DRIBURGUM. VETERI. SEU. NOMINE. DICAS
IBURGUM. MERITIS. LAUS. MANET. ÆQUA. MEIS
SAXONIS. UT. PERHIBENT. MUNIMEN. GRANDE. VETUSTAS
IMPOSUIT. NOSTRIS. MOENIA. CELSA. JUGIS
PRÆSENTIS. CAROLUS. PRECIBUS. DONATA. LEONIS
QUÆ. PADERÆ. SACRO. SUBDIDIT. IMPERIO
VENA. ACIDÆ. TANTUM. ME. NUNC. UBERRIMA. LYPHÆ
NOBILITAT. VARIIS. SÆPE. MEDENDO. MALIS
SI. MIHI. LONGA. DIES. PRIMOS. SUBDUXIT. HONORES
SERVAT. ADHUC. NOSTRUM. QUÆ. FUGIT. UNDA. DECUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG

DRIBURGI. OLIM. IBURGI. ANTIQUI. SAXONUM
MUNIMENTI. A. CAROLO. M. EXPUGNATI. S. HA-
THUMARO. EPISCOPO. PADERBORNENSI. EJUS-
QUE. SUCCESSORIBUS. CUM. OMNI. AGRO. ET. DI-
TIONE. LEONIS. III. P. M. PRÆSENTIS. ROGATU
DONATI. ET. SALUBRITATE. ACIDULÆ
HODIE. NOBILIS. MEMORIÆ
M. H. P

N O T Æ.

I. **S**EU ME DRIBURGUM.] *Driburgi* vocabulum *Iburgo* esse recentius, & *Driburgum* hodiernum *Iburgum* olim appellatum, testimonio sunt hæ literæ Bernardi Episcopi Paderbornensis An. 1136. & An. 1142. datæ.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. BERNARDUS Dei gratia Paderbornensis Episcopus. Quoniam tempora quæ sanctus Apostolus ventura prædixit jam venisse timemus cum dixit. erunt homines se ipsos amantes. unde sæpius accidit. quod hi qui in quiete mentis Deo serviunt ab importunis hominibus injuste turbantur. Officii nostri cura nos admonet. cunctis Deum diligentibus sollicitudinem Pastoris impendere. his tamen præcipue qui nostro regimini specialiter commissi sunt. non solum de presentibus sed & de futuris quæ provenire possunt incommoditatibus auctore Deo removendis diligentia circumspectiori invigilare. Ea propter notum esse volumus tam presentis quàm futuri temporis Christi fidelibus. qualiter pusillus adhuc Ancillarum Dei grex. qui primitus in monte *Iburg* congregatus fuerat. & ab Ecclesia in *Herse* locum & bona Ecclesie in monte Christo ibi famulantibus profutura perceperat. Postea autem saniori consilio in locum *Gerdinensem* transmigravit. & juste privilegium possessionis loci prioris obtinuit. quamvis habitationem dictante necessitatis ratione mutaverit. Nos itaque securitati jam dicti Ancillarum Dei collegii providentes. pro remedio animarum & parentum nostrorum. & pro cavendo quod succedere posset injusto gravamine curam Ecclesie in prædicto monte ab omni potestate cujuslibet Archidiaconi. consilio & conniventia totius Ecclesie Paderbornensis absolvimus. Et ut Deo in *Gerdensi* Monasterio servantibus molestiæ occasio tolleretur. Prælato Cænobii illius exclusa Clericorum vel laicorum potestate. eam assignavimus. Ut igitur hæc nostra ordinatio in omnia post futura tempora rata & inconvulsa permaneat. auctoritate Patris & Filii & Spiritus Sancti. & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli eam confirmamus & presentem paginam banni nostri & sigilli nostri

nostri impressione munitam. eorum etiam qui infra nominati sunt testimonio conscribi fecimus. Testes. Weno Præpositus majoris Ecclesie. Rembertus Præpositus sancti Andrea. Almarus Decanus. Ekbertus. Lentfridus. Bernhardus. Evergisus. Meinricus. Canonici majoris Ecclesie. Hameko Abbas sancti Pauli. Lambertus Monachus. Laici. Widikindus de Swalenberg. Hermannus de Lippia. Thetmarus de Buiren. Wernerus de Brack. Henricus Comes. Adelbertus de Rickeswvigk. Luidoldus de Osdagesheim. Conradus Stapel. Uffo. Anshelmus. Eilbertus. Koto. Burgenses. Cono dives. Acta sunt hæc anno Domini millesimo centesimo tricesimo sexto. regnante Lothario Romanorum Imperatore. anno regni ipsius XII. imperii autem IIII. Datum Patherbornis duodecimo Kalendas Aprilis.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis. BERNHARDUS Dei gratia sanctæ Patherburnensis Ecclesie Episcopus. Quanti apud Deum meriti sint. quibusque bonæ vitæ documentis vel operibus claruerint. quos Dominus populi sui Pastores esse voluit eorum instituta sancta declarant. & ipsorum auctoritate roborata in sua stabilitate Christi monstrat Ecclesia. Quorum dum ego successor licet minus idoneus. gratia tamen Dei præventus Pontificalis culminis arcem ascendissem. omni studio vestigiis eorum inharendo. pro voto semper habui. Ecclesias Dei ampliare. easque oportunitis locis fundatas nostra sollicitudine firmare. atque in cautius positas saniori consilio transponere pia provisione elaboravi. His animo pro Pastoralis curæ debito intentus Ancillarum Dei quas in monte IBURG ad Deo serviendum consensu Beatricis Abbatissæ de Herffen collegimus. laborem cogitare cepi. quem ob loci difficultatem & adjacentis terræ sterilitatem. silvarumque vel solitudinis vastitatem patiebantur. In hac igitur me proximorum compassione occupato. pius Dominus pauperum suorum miseratus angustias, igne amoris sui accensum nobilem virum quendam Hinricum de Gerdenen ad hujus calamitatis terminum consolatorem nobis donavit. Nam ipse conditori suo gratias agens. pro spe vitæ æternæ eum & beatam ipsius genitricem Mariam & beatum Petrum omnium bonorum suorum heredem elegit. atque in fundo domatis sui videlicet Gerdenen Cænobium construxit. quia ipse locus aptus sanctæ conversationi videbatur. cujus etiam

loci defensionem sub meo & successorum meorum patrocínio sanctæ Patherbrunnensis Ecclesiæ pro perpetua ipsius libertate devotus commisit. hæredibus suis Meregarde. sorore sua. & filiis ejus Wernone. Godefrido. & Basilio. hoc postmodum bona voluntate collaudantibus. & ut omnistabilitate divina & humana legis sub Regali & Episcopali banno confirmaretur assentientibus. Ego igitur ut ipsorum devotionis apud Deum particeps existerem. pro majori quiete & pace Deo ibi servientium. Ecclesiam ipsius villæ à Samuele Sacerdote cui commissa erat. mihi resignatam cum omni dote sua. & quinque mansis in Gerdenen & quatuor in Dallesheim. communicato Ecclesiæ meæ consilio ab omni jurisdictione & subjectione Ecclesiastica secularisve personæ exceptam. sub manu Episcopi vel Abbatis & Prioris. regendam ipsi Cœnobio concessimus. & libera eis possessione firmam esse statuimus. His ita pro voto nostro cum multorum fidelium Christi gaudio dispositis. prædictas Dei Famulas de loco calamitatis & miseriæ in Gerdenen transduximus. ibique eas uti vere Christi sponsas pro omni Ecclesiæ ac totius Christianismi conservatione semper orantes inclusimus. Ut igitur hæc firma & inconvulsa omni in posterum ævo permaneant. auctoritate Patris & Filii & Spiritus Sancti. & beatorum Apostolorum Petri & Pauli. & Domni Pape. ac nostræ humilitatis banno firmantes sancimus. nequa Ecclesiastica secularisve personæ contra hæc agere præsumat. Quod si præsumserit. fiat ei sicut Dathan & Abiron. & cum Juda proditore perpetuo anathemate nisi resipuerit feriatur. eaque præsentis pagina scripto & sigilli nostri impressione roboramus. Acta sunt hæc me mediante. multis etiam Christi fidelibus tam Ecclesiasticis quam secularibus. quorum nomina subscripta sunt astantibus & gratias Deo agentibus. Anno Domini millesimo centesimo quadragesimo secundo. regni verò Domni Conradi quarto. Pontificatus verò mei anno xv. Indictione quinta. Testes Weno majoris Ecclesiæ Præpositus. Odelricus Decanus. Conradus Abbas de sancto Paulo. Conradus Abbas de Helmwardeshusen. Boldevvinus Abbas de Lesborne. Daniel Abbas de Hersethhusen. Rembertus Præpositus. Almarus. Thietmarus. Leuthfridus. Ebertus. Heribertus. Sifridus. Godescalcus. Hugo. Laici nobiles. Volcquinus de Svalenberg. Otto Comes de Ravensberg. Thietmarus de

de Buiren. Liudolphus de Bsethe. Bertholdus de Everschut. Ministeriales. Henricus. Adelbertus de Ricketsvic. Conradus. Liudolphus. Bertholdus. Andreas. Eilbertus. Nanzo. Heredagus.

Cujus antiqui monasterii Gerdenam translati vestigia, in montis vertice adhuc conspiciuntur. Rationem deinde nominis duabus primis literulis aucti, innuit Gobel. Persona Cosmod. ætat. 6. c. 38.

2. SAXONIS UT PERHIBENT MUNIMEN GRANDE.] De Iburgo silent veteres Francorum Annales. Inter recentiores historicos Ertvinus Ertmannus consul Osnabrugensis in Chron. Osnabrug. ms. hæc memorat: *Tria præcipua & eminentiora castella concordia relatione antiquorum scribuntur, videlicet in Herisburch in Saxonia Hassionumque situm confinio, Sigeburch quoque super Ruram fluvium positum, & nostrum Iborch, quod ex jucundo situ terrarum egregium fuisse nemo est qui dubitet.* Contra Gobelinus Persona Ertvino antiquior in Cosmod. ætat. 6. cap. 38. pag. 188. de Iburgo Paderbornensi sic narrat: *Carolus anno regni sui VII. ingressus Saxoniam cuncta devastavit, & castrum Iborg, quod nos dicimus corrupto nomine Driborg, capit.* Gobelino Theodoricus Engelhusius, qui An. 1426. Chronicon scripsit, Helmeftadii hoc anno editum, pag. 153. & Crantzius lib. 1. Metrop. cap. 11. pag. 24. consonant: *Dedit Rex (Carolus Hathumaro) cum adjacentis arcem Iborg, vetustum Saxonum receptaculum: nunc paulisper detorto vocabulo Driborg vocant.* Et Hermannus Hamelmannus de antiqua Westphalia ex Peucero refert: *Ut Angrivarii à Visurgi ad Luppiam usque ripam sederunt, ita Iburgum, quod nunc Driburgum dicitur, fuit præcipuum propugnaculum ultra Luppiam, quod dedit Carolus M. Paderbornensibus.* His subscribit Gerhardus Cleinsorgius in Annal. ms. Westphal. ad annum 776. *Carolus M. ex Italia redux, exercitu in Saxoniam rebellem ducto, Iburgum seu Driburgum, aliaque Saxonum munimenta & castella expugnavit, & prope Luppia fontes castra habuit.* Etsi igitur Paderbornensis Dioecesis tot monumentis abundans, Iburgum suum Osnabrugensibus haud invidet; nihil tamen causæ apparet, cur antiquis literis, & vetustiorum scriptorum testimoniis celebratam Iburgi sui, præcipitis loci situs, montis altitudine, & murorum turriumque, quam ruinæ indicant, firmitate olim munitissimi, & ad omnes belli à Carolo M. gesti rationes accommodati, gloriam Osnabru-

brugenſibus cedere debeat, cùm illud Eccleſia Paderbornenſis à Carolo M. in dotem fundationis acceperit, non exiguum utique munus, ſed Episcopatus dignitati, & Leonis III. Pontif. præſentis commendationi, & regiæ pietati par beneficentiæ monumentum.

3. PRÆSENTIS CAROLI PRECIBUS DONATA LEONIS.] Gobel. *Persona in Coſmodrom. ætat. 6. cap. 38. pag. 190. Anno Domini 799 Leo Papa III. venit ad Carolum in Paderborne, querens de inſta Romanorum perſecutione, quem Carolus honorificè ſuſcepit & rogavit ut Capellam quandam ibi noviter conſtructam, cùm jam Eccleſiam, quam præſens ibidem erexerat, ipſi rebelles vaſtaverant igne, dignaretur conſecrare. Qui precibus Regis gratanter ſuſceptis, in eadem Capella altare in honorem S. Stephani Protomartyris devotè conſecravit, ac reliquiis ejusdem Martyris, quas ſecum Româ detulerat, in eodem altari reconditis, viſitantibus eandem Capellam in anniverſario dedicationis ipſius, qui eſt VIII. Decemb. de benignitate Sedis Apoſtolice magnas indulgentias conſeſſit, & ſedem ibidem Episcopalem auctoritate Apoſtolicâ confirmavit. Et tunc ad petitionem Papa, Carolus dedit Eccleſia Paderbornenſi caſtrum Iburg, de quo ſuprà dictum eſt. Albertus Crantzius, & Hermannus Hamelmannus §. 2. ſuprà citati, Gaſp. Bruſchius, Kerſſenbrochius, & Hovelius in catalogis Episcoporum Paderbornenſium. & Bruſchius quidem ita: *Donavit hunc Episcopum (Hathumarum) Carolus M. præſente Leone III. arce Triburgenſi cum adjacente territorio omni. Cæterùm, teſte Gobel. Persona in Coſmod. cap. 60. pag. 228. Bernardus II. Episcopus Paderbornenſis anno 1189. montem Iburg occupavit, & munire cœpit.**

Caſtrum autem DRIBORG adhuc anno 1309. ſteriffe, oſtendunt literæ Capituli Paderbornenſis, quibus fatentur: *quòd cum conſenſu Guntheri Episcopi Paderbornenſis, elegerint Bernardum Præpoſitum in tutorem Eccleſie, cum obligatione, ut redimi ſinat caſtra Dryburg, & Nyggenhuſen, pro 1400. marcis denariorum oppignorata. Licet autem Gobelinus Persona loco citato ſubjungat, ſuo adhuc tempore, id eſt anno 1418. quo Coſmodromium ſuum abſolvit, caſtrum Driburgum perſeveraſſe, hoc de parietinis ejus accipio: ex quo enim Bernardus V. Episcopus Paderbornenſis, ipſo Gobelino Persona in Coſmodromio cap. 68. pag. 240. referente, intra annum 1320. quo cœpit, & annum*

1340. quo defunctus, fundavit castrum Dringenberg, & veditus castrum Driborg illò transtulit; verisimillimum nobis videtur, Driburgum castrum habitari desuisse, & veteres ejus incolas, ob incommodum montis ascensum, ad illius pedem demigrasse. Tantum de DRIBURGO seu Iburgonostro, ubi Tilemannum Frisium, in speculo de monetis lib. 3. c. 1. & 8. sedem seu templum Irmensulæ falsò posuisse, superiùs in Eresburgi notis demonstravimus,

4. VENA ACIDÆ TANTUM.] De ea agemus postea, nunc hinc elegantem de Driburgi deliciis Oden Nobilissimi Viri JOANNIS ROTGERI TORCKII, Præpositi Mindensis, Canonici Paderbornensis ac Monasteriensis, hydropotæ Driburgensis, hoc anno 1671. nobis dicatam, publicamus.

*Teutonum saltus, acidaque nostræ
Fontium venas repetunt Camænæ,
Et per umbrosos nemorum recessus
Frigora captant,*

*Tinnulis blandè fidelibus canentes
Inter argutas volucrum querelas,
Calle saxoso fugientis inter
Murmura rivi.*

*Adstrepunt lenes Zephyri susurri,
Fluctuans densis seges alta spicis
Annuit, picto variata rident
Gramina flore.*

*Mille dum laudes Tibi FERDINANDÆ,
Lesbiæ concors modulis Puella
Grata testudo canit iætæ nostræ
Pollice Musæ.*

*Ut Driburgensi decori est popello
Pinguibus nascens faba multa campis,
Et sacri fontis liquor, & vetusti
Rudus Iburgi.*

Z

TE

TE Tu is summum decus esse terris,
 Omnis hic cantat chorus, omnis etas,
 Et cavæ rupes, & amicta flavis
 Messibus arva.

Nempe T E crebras vigilante noctes,
 Et Tuis pacem redimente curis,
 Tutus & pagos sopor & quietas
 Occupat urbes.

Otium gaudens agitat juvenus,
 Otio felix fruitur senectus,
 Carpit immunes pecus otiosum
 Suaviter herbas:

Quæque fallaces alibi per artes
 Sanguinem plebi Patribusque passim
 Ebibunt, vafræ bene T E secantur
 Judice lites.

Quæque vesanis animos potentum
 Semper irritat stimulus voluptas,
 Omnibus ventri placitura quærens
 Pabula terris:

Nec peregrino satiata Baccho,
 Nec mari vasto, aut stabulis ferarum,
 Blanda T E pestis fugitat, Tuâque
 Exulat aulâ.

T E juvant cantus, citharæque Phœbi,
 Et susurrantes Heliconis umbræ,
 Et coronatæ TIBI festa præbent
 Gaudia Musæ.

O Sacrum Regni decus! O Deorum
 Vita, quæ sævis potior triumphis,
 Orbe terrarum feret ac Olympo
 Judice palmam!